

2. Kolyesnichenko, A. S. 2018. "Orhanizatsiyni ta informatsiyni зв'язky v systemakh upravlinnya, obliku, zvitnosti ta vnutrishn'oho audytu v zakladakh hotel'no-restorannoho hospodarstva [Organizational and information links in management, accounting, reporting and internal audit systems in hotels and restaurants]." *Efficient economy* 12. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/202.pdf. Accessed January 2, 2019.
3. Belebekha, I. O., A. P. Hrin'ko, and O. O. Kvasha. 2012. "Metodychni pidkhody do orhanizatsiyi pidsystemy upravlins'koho obliku na pidpryyemstvakh restorannoho hospodarstva [Methodical approaches to the organization of the subsystem of management accounting at the enterprises of restaurant economy]." *Economic strategy and prospects for the development of trade and services* 1(1): 30–38. [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1\(1\)_7.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1(1)_7.pdf).
4. Napadovs'ka L. V. 2009. "Upravlins'kyi oblik: zachennya ta zastosuvannya u praktychniy diyal'nosti vitchyznyanykh pidpryyemstv v umovakh rynkovykh vidnosyn [Management accounting: significance and application in the practice of domestic enterprises in market relations]." *Accounting and auditing* 10: 45–55.
5. Yancheva, L.M., A.V. Yanchev, L.O. Kyryl'yeva and others. 2017. *Oblik ta audyt vytrat pidpryyemstv restorannoho hospodarstva: upravlins'kyi aspekt [Accounting and audit of expenses of restaurant enterprises: management aspect]*. Kharkiv: Publisher Ivanchenko I.S.

УДК 339.137.2-021.475-042.75]:339.133.3:332.1(045)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Паулик А. Я.

INTERCONNECTING BETWEEN COMPETITIVE PERFORMANCE AND COMPETITIVE PROMOTION OF THE ECONOMIC REGION

Pauluk Alla

Формування та ефективне використання конкурентних переваг є запорукою забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності економіки регіону. Регіон як учасник конкурентних відносин є найменш вивченим об'єктом, на відміну від товару, підприємств чи країни. Мета статті - визначення роль конкурентних переваг у формуванні конкурентоспроможності економіки регіону. Методологія дослідження базується на основі аналізу, синтезу та узагальнення наукової літератури. В статті обґрунтовано категорії «конкурентоспроможність економіки регіону», «конкурентні переваги економіки регіону» та визначено їх взаємозв'язок. Обґрунтовано, що конкурентні переваги економіки регіону це сукупність цінностей, властивостей та ресурсів, якими володіє певна територія, ефективне використання яких забезпечить формування високого рівня конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентні відносини, регіон, економіка регіону, конкурентоспроможність економіки регіону, конкурентні переваги економіки регіону, конкурентні перешкоди

The formation and effective use of competitive advantages is the key to ensuring the desired level of competitiveness of the region's economy. The region as a participant in competitive relations is the least studied object, in contrast to goods, enterprises or countries. Competitive advantages of the region's economy are formed, first of all, due to the resources possessed by a certain territory. Competitive advantages of the region's economy make it possible to attract highly qualified personnel, capital, and investments to the economic process, which ensures the economic growth of the region. Regions compete in various directions.

The purpose of this article is to study the relationship between the competitiveness of the region's economy and its competitive advantages, to identify competitive advantages and competitive barriers.

The theoretical basis of the article was formed by the results of research of scientists who studied the formation and implementation of competitive advantages at the regional level, and were published in the form of articles and other publications. The research methodology is based on the analysis, synthesis and generalization of the scientific literature. This study analyzes the relationship between the level of competitiveness of the region's economy and its competitive advantages.

The economy of the region is a complex structure, the effectiveness of which affects the living standards of the population of the region, the state, and forms its competitive position in domestic and foreign markets. The concept of competitiveness can be applied at different levels of economic relations: at the level of the commodity market, regional level, national, international and global.

The article substantiates the categories "competitiveness of the region's economy", "competitive advantages of the region's economy" and identifies their relationship. It is substantiated that the competitive advantages of the region's economy are a set of values, properties and resources possessed by a certain territory, the effective use of which will ensure the formation of a high level of competitiveness.

Key words: *competitive relations, region, regional economy, competitiveness of regional economy, competitive advantages of regional economy, competitive obstacles.*

Формування та ефективне використання конкурентних переваг є запорукою високого рівня конкурентоспроможності економіки регіону. Здійснювати конкурентну боротьбу може тільки той учасник конкурентних відносин, який володіє необхідними конкурентними перевагами. Конкурентні переваги економіки регіону формуються, в першу чергу, за рахунок ресурсів якими володіє певна територія. Конкурентні переваги економіки регіону дають можливість залучати в економічний процес висококваліфіковані кадри, капітал, інвестиції, що забезпечує економічне зростання регіону. Регіони здійснюють конкурентну боротьбу у різних напрямках. В основному конкурентні відносини виникають з приводу: залучення інвестицій; створення умов, що сприятимуть розвитку бізнесу; збереження та розширення виробничих потужностей економіки регіону; формування інфраструктури; забезпечення високого рівня соціального та житлово-комунального обслуговування; ефективності управлінських процесів на регіональному рівні [1]; залучення кваліфікованих та освічених кадрів; здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Теоретичне підґрунтя для вивчення конкурентоспроможності економіки регіону сформували всесвітньовідомі вчені як М. Портер, Р. Фатхутдінов. Вагомим є внесок у дослідження впливу конкурентних переваг на конкурентоспроможність економіки регіону вітчизняних вчених – економістів Л. Ковальська, З. Герасимчук, Н. Мікула, О. Романко, С. Козловський.

Метою написання статті є дослідження взаємозв'язку між конкурентоспроможністю економіки регіону та його конкурентними перевагами, визначення конкурентних переваг та конкурентних перешкод.

Теоретичну основу статті сформували результати досліджень вчених, що вивчали проблематику формування та реалізації конкурентних переваг на регіональному рівні. Дане дослідження аналізує взаємозв'язок між рівнем конкурентоспроможності економіки регіону та його конкурентними перевагами.

Економіка регіону це складна структура, ефективність функціонування якої здійснює вплив на рівень життя населення регіону, держави, та формує її конкурентні позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках. В загальному розумінні конкурентоспроможність - це здатність окремого об'єкту чи суб'єкту перевершити конкурентів в певних заданих умовах.

Поняття конкурентоспроможності може застосовується на різних рівнях економічних відносин: на рівні товарного ринку, регіональному рівні, національному, міжнародному та світовому.

Регіон є самостійним учасником конкурентних відносин. Він розглядається як відносно цілісна відтворювальна система, яка вирізняється своїм економіко-географічним положенням, природно-ресурсним потенціалом, структурою господарства, спільністю екологічних проблем, а також високим рівнем внутрішніх соціально-економічних зв'язків.

Конкурентоспроможність регіону – здатність певної території конкурувати з іншими на основі ефективного використання регіональних конкурентних переваг, забезпечуючи підвищення продуктивності та постійне зростання рівня життя населення. Переважно регіони конкурують між собою за залучення та використання наступних видів ресурсів: людських ресурсів (кваліфікована робоча сила, споживачі товарів та послуг, що продукує економіка регіону); суб'єктів господарювання різних форм власності, розмірів та сфер; інноваційно-інвестиційні ресурси (капітал, інвестиції, науковий потенціал); атрактивні можливості регіону.

Основне завдання функціонування економіки регіону є забезпечення високого рівня життя осіб, що проживають на його території на основі ефективного використання наявних ресурсів [2]. За твердженням М. Портера, продуктивність виступає основним критерієм конкурентоспроможності, що забезпечує рівень життя населення. Категорія «продуктивність» стосується як людських ресурсів так і капіталу[3]. Регіон вважається конкурентоспроможним, якщо в ньому створюються умови для формування доданої вартості, зростання рівня життя населення, інвестиційної привабливості, зростання рівня зайнятості, збільшення питомої ваги інноваційної продукції.

Конкурентні переваги економіки регіону як сукупність цінностей, властивостей та ресурсів, якими володіє певна територія (суб'єкти господарювання (учасники економічних відносин) певної території), ефективного використання яких, на основі тісної взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, забезпечить формування високого рівня конкурентоспроможності. Конкурентні переваги економіки регіону виступають основою конкурентоспроможності економіки регіону [2].

Більш детальне дослідження дає можливість розглядати конкурентну перевагу як здатність об'єкта досягати найкращих результатів у певній сфері. Таким чином, конкурентні переваги регіону можна розглядати як можливості регіону (виробничі, екологічні, соціальні, інноваційні, географічні; інформаційно-іміджеві та інші), реалізація яких забезпечить досягнення економічного, соціального, екологічного, інноваційного та інших ефектів [5]. Слід наголосити, що в сучасних умовах інноваційно-інвестиційна складова конкурентних переваг стає більш вагомою. Інноваційна складова дає можливість підвищити ефективність використання ресурсів, якими володіє регіон, залучати в економічний процес потенційні можливості, активізувати роботу суб'єктів господарювання та громадських організацій. Інвестиційна складова конкурентних переваг економіки регіону здатна забезпечити розвиток території необхідними фінансовими ресурсами на основі активізації інвестиційної привабливості регіону. Інноваційна та інвестиційна складові тісно взаємопов'язані між собою і часто функціонують нерозривно [4].

Конкурентні переваги економіки регіону можна умовно розділити на такі основні групи.

1. Природно-географічні (економіко-географічне положення регіону, природні ресурси та умови регіону, клімат, надра, ландшафт, близькість до кордонів) [1].

2. Еколого-економічні переваги (виробничі можливості території, розвиток ринкової інфраструктури, кадровий потенціал, рівень продуктивності праці, науково-технічні можливості, ефективність виробництва, екологічний стан регіону та його вплив на рівень життя населення, збалансоване природокористування, екологічне навантаження на регіон, регіональна політика в сфері екології, можливість здійснення зовнішньоекономічної

діяльності, стане розвитку транспортної інфраструктури).

3. Фінансові переваги (особливості розвитку фінансової, податкової та бюджетної систем, наявність податкових пільг, залучення інвестицій).

4. Соціальні конкурентні переваги (рівень та доступність освіти, розвиток науки, розвиток соціальної сфери регіону, рівень розвитку культури, рівень здоров'я населення, доступність та рівень розвитку медицини, рівень безробіття, рівень розвитку житлово-комунальних послуг).

5. Інформаційні переваги (рівень розвитку інформаційного середовища, ступінь проінформованості про регіон, формування та підтримання позитивного іміджу через різні канали поширення інформації).

6. Інноваційні конкурентні переваги (рівень впровадження досягнень науки та техніки у різні сфери життя регіону, в тому числі в управління; випуск інноваційної продукції, рівень співпраці закладів освіти та науки з виробництвом, ступінь оновлення виробничих фондів).

7. Глобалізаційні конкурентні переваги [5] (можливість залучення іноземних інвестицій, міжнародна економічна діяльність регіону, застосування міжнародних стандартів ведення бізнесу, участь у міжнародних програмах).

8. Управлінські переваги (ефективність регіонального управління, відкритість влади в регіоні та органів місцевого самоврядування, ефективність взаємодії підприємницьких структур та місцевої влади, застосування передового досвіду для підвищення ефективності регіонального управління, рівень розвитку регіональних зв'язків як внутрішніх так і зовнішніх).

Реалізація конкурентних переваг економіки регіону дає можливість отримати ряд ефектів які сприятимуть збалансованому розвитку регіону та забезпечити:

- зменшення дисбалансу в різних сферах (економічній, екологічній, соціальній);
- трансформаційні зміни у економіці регіону, екологізація економіки регіону;
- підвищення рівня зайнятості населення;
- забезпечення високого рівня освіти та науки, медичного обслуговування;
- покращення стану довкілля;
- забезпечення ефективної взаємодії всіх учасників економічного процесу (суб'єктів господарювання, громадських організацій, органів влади та місцевого самоврядування, закладів науки та освіти);
- впровадження регіональної політики, що забезпечить поєднання національних та регіональних інтересів;
- забезпечення всебічного розвитку суспільства на основі використання соціальних стандартів, культурного розвитку.

В процесі дослідження конкурентних переваг економіки регіону належну увагу необхідно приділяти їх класифікації та взаємозв'язку з конкурентоспроможністю. Розширення конкурентних переваг дасть змогу покращити адаптивність економіки регіону до змінних зовнішніх умов, удосконалити систему управління та прийняття управлінських рішень, ефективно поєднувати та використовувати наявні ресурси.

Список використаних джерел

1. Козловський С. В. Управління конкурентними перевагами регіону щодо забезпечення економічної стійкості та розвитку / С. В. Козловський, Н. Н. Насіковська, І. О. Козловська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1, Т. 1. – С. 186–191.
2. Паулик А. Я. Конкурентоспроможність економіки регіону: сутність та підходи до трактування / А. Я. Паулик, О. В. Феєр // Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука». – 2019. – №2, Ч. 1. – С. 198–202.

3. Портер М. Конкуренция: учеб. пособие / М. Портер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2000.
4. Романко О. П. Сучасні конкурентні переваги конкурентоспроможності регіону / О. П. Романко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 10. – С. 609–613.
5. Феєр О. В. Реалізація конкурентних переваг регіону як чинник його сталого розвитку / О. В. Феєр // Сталій розвиток – стан та перспективи: матеріали II Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2020, Львів-Славське, 12–15 лютого 2020 року. – Львів, 2020. – С. 307–308.

References

1. Kozlovs'kyu, S. V., Nasikovs'ka, N. N. and Kozlovs'ka, I. O., 2010. Upravlinnya konkurentnymu perevahamy rehionu shchodo zabezpechennya ekonomichnoyi stiykosti ta rozvytku [Management of competitive advantages of the region to ensure economic stability and development]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, 1, 1, pp. 186–191.
2. Paulyk, A. Ya. and Feyer O. V., 2019. Konkurentospromozhnist' ekonomiky rehionu: sutnist' ta pidkhody do traktuvannya [Competitiveness of the region's economy: essence and approaches to interpretation]. *International Scientific Journal "Education and Science"*, 2, 1, pp. 198–202.
3. Porter, M. 2000. *Konkurentsyya [Competition]*. Moscow: Williams Publishing House.
4. Romanko, O. P., 2016. Suchasni konkurentni perevahy konkurentospromozhnosti rehionu [Modern competitive advantages of the region's competitiveness]. *Global and national economic problems*, 10, pp. 609–613.
5. Feyer, O. V., 2020. Realizatsiya konkurentnykh perevah rehionu yak chynnyk yoho staloho rozvytku [Realization of competitive advantages of the region as a factor of its sustainable development]. In: *Sustainable Development - Status and Prospects: II International Scientific Symposium SDEV'2020*. Lviv-Slavske, February 12–15, 2020. Lviv.

УДК 658:338.124.4

РОЗРОБКА КОМПЛЕКСУ ЗАХОДІВ З АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ КОМПАНІЯМИ

Пріб А. Г.

DEVELOPMENT OF A SET OF MEASURES FOR CRISIS MANAGEMENT OF COMPANIES

Prib Albert

Стаття присвячена розробці комплексу заходів з антикризового управління. Вивчено структурний розподіл працівників на групи за використовуваними у кризі і стресі копінг-стратегіями поведінки: вирішення задач, пошуку соціальної підтримки, уникнення та емоцій. Розроблено диференційований комплекс антикризових заходів для кожної групи, що включає удосконалення мотивації, навчання новим навичкам, оптимізацію внутрішніх комунікацій тощо.

Ключові слова: антикризові заходи, антикризове управління, криза, копінг-стратегії.

The article is devoted to topical issues of developing a set of measures for crisis management of an enterprise, the relevance of which is due to the impact of the socio-economic crisis caused by the COVID-19 pandemic and quarantine restrictions on the work of management and personnel of companies. The research was carried out using monographic and qualimetric

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>